

dal-szerző

AZ ARTISJUS INGYENES ZENEIPARI, KULTURÁLIS

7/II / IV. | www.artisjus.hu

KATARZIS-KÓD

LÁSZLÓ ATTILA

ÉN NEM SZERETNÉK
SE A KISPÁL, SE
A QUIMBY LENNI
Szabó Benedek

DALSZERZŐ EXPO (DEX)
Információk, programok

EZ EGY ÉLETEN ÁT
TARTÓ TANULÁS
Milkovics Mátyás

9 772063 418009

LÁSZLÓ ATTILA, ZENÉSZ, TANÁR

KATARZIS-KÓD

Aki a cím alapján a Zeneakadémia katakombáiban zajló misztikus krimire számít, azt nem sok jóval kecsegtethetem. László Attila más kalandok hőse: tudatosan épített művészi pálya, zenei érzékenység és kivívott szuverenitás jellemzik. Katakombák helyett így inkább egy könyvtárat kerestünk a beszélgetéshez – ezúton is köszönjük a BMC-nek, hogy befogadott bennünket.

Dal+Szerző: *Erre a beszélgetésre készülve nagyon sokféle zenét hallgattam meg téled. Próbáltam valamilyen jelzöt találni a játékodra, és végül arra jutottam: virgonc.*

L.A.: Érdekes... *(nevet)* Nem túl rég én is elgondolkodtam azon, hogy a különböző stílusokban írt vagy játszott zenéimben mi lehet az, ami ilyen módon közösnek tűnik. Arra jutottam, hogy az egyik szándékom lehet, hogy életkedvet csináljak a zenémel. Akár egy balladával is. Ennek sokféle oka lehet, de mindig érzem ezt a szándékot: akkor is, mikor zenekarral társas zenélést játszunk, és akkor is, amikor írok valamit.

D+Sz.: *Ez szerzői döntésekben is megnyilvánul? Például kihúzol egy túlon túl „szomorú” akkordot?*

L.A.: A szomorúság nem mond ellent ennek. A szomorú akkordokhoz képest is meg lehet találni azt a fordulatot, ami végül feldobja az embert. Ez a szándék a zeneszerzésben is megvan, és ha valamiért néha mégsem lenne, akkor azonnal fészkelődni kezdek, hiányozni kezd. Ugyanez érvényes a hangszerelésre is. Ha nincs ott, akkor hiányozni kezd, mint ahogy gyerekkoromban valahogy hiányosnak hallottam azokat a zenekarokat, amikben nem volt gitár. Nem is értettem, hogy lehet úgy játszani! *(nevet)*

D+Sz.: *A te korosztályod gitárosai túlnyomórészt a pop-rock vonalon próbáltak érvényesülni, ahol jó piaca volt a gitárhősöknek, és a közönség értékelte is a tudást. Téged mi vitt más útra?*

L.A.: Engem a rockgitározás igazából 12-14 éves korom körül érdekelt. Akkor volt a Cream, meg Jimi Hendrix. Akkor ez egy pezsgő és új hajtásokat mutató zene volt a maga lelkesedésével, fésületlenségével, olykor esetlenségével. Akkoriban ez megragadott, de kicsit később már a nem annyira direkt, az összetettebb zenei megoldások kezdtek érdekelni. Így közelítettem a jazz felé is, ahol a közhelyeket kerülik, kreatívak a zenei megoldások. Ez az a műfaj, ami a talán leggazdagabban használja a ritmikai lehetőségeket is, és engem ez a különleges zenei sokszínűség vonzott be.

D+Sz.: *Van olyan ember, akire rá tudsz mutatni: „Miatta lettem ilyen gitáros”?*

L.A.: Egyetlen embert nem tudok mondani, viszont fel tudom sorolni a számomra a mai napig meghatározó zenészeket. A zongoristák közül Herbie Hancock és George Duke, gitáron pedig George Benson, aki fenomenális. Vagy a nemrég Budapesten is koncertező Stanley Clark. Bennük az a közös, hogy nemcsak létrehoztak egy egyéni stílust és hangot, hanem az így megkezdett úton végig is tudtak menni. A kísérletezésig

sokan eljutnak, de ők következetesen meg is valósították, amit akartak.

D+Sz.: *Ebből az következne, hogy akkor benned is megvan ez a kísérletező-végigvivő attitűd?*

L.A.: Másképp közelíteném ezt meg. Mindig azokat a megoldásokat keresem, amikkel azonosulni tudok. Ez nagyon fontos. Szerencsére azt mondhatom, hogy a pályám messze túlnyomó része ilyen is volt. Ez érvényesült minden zenekaromban, a Thingstól a László Attila Banden át a mostani, Oláh Kálmánnal közös kvartettünkig. És ezek mind hosszú távú zenekarok és együttműködések, amik lehetőséget adtak rá, hogy mindig kialakuljon és kifejlődjön valami egyedi hangvétel, egyfajta érzés, ami körüllegli ezeket a zenekarokat. És persze fontos volt az is, hogy a saját zenémet játszhattuk.

D+Sz.: *Hogy állsz ehhez a kivívott szabadsághoz?*

L.A.: Hú, hát a szuverenitás az nagyon érdekes kérdés! *(nevet)* És nemcsak a zenében, hanem mindig mindenki ezzel néz szembe. Az a dilemma, hogy a saját személyisége, gondolatai és a lehetőségei mennyire és hogyan találkoznak, és mire adnak alkalmat. Nekem a szuverenitás kivívása azt is jelentette, hogy minden jazzlemezem elkészítéséhez meg kellett teremteni az anyagi feltételeket – ▶

► sokszor a barátaim dobták össze. Ez biztosította a szabadságot, hogy ne szóljon bele más, hogy a lemez milyen legyen. És amikor ez megvolt, akkor igyekeztem úgy összehozni az egészet már a megírástól kezdve, hogy a résztvevőknek se kelljen kibújniuk a bőrükből. Sőt: a részt vevő zenészek egyéniségére is építve születtek meg a kompozíciók. Ez nagyon meghálálja magát több szempontból is. A komponált részekén kívül itt nagy szerepe van a valós idejű zenei interakcióknak, és fontos, hogy a szereplők jól érezzék magukat benne.

Visszakanyarodva még a rockhoz: ott is meg tud jelenni ez a közösségélmény, ez az interakció, de a jazzhez képest nagy különbség van abban, hogy milyen válaszok érkeznek. Pont, mint egy beszélgetés során. Vannak inspiráló válaszok, de lehetnek olya-

nok is, amik valamilyen szűk utcába küldenek. Korábban egyszer megfogalmaztam, hogy szerintem mi a különbség a rock és a jazz között: rockban minden előre el van készítve szépen, és amikor bekövetkezik, az okozza az örömet. A jazzben is elő van készítve valami, de mikor bekövetkezne, jön helyette esetleg valami más. Na, hogy mi az a más, az az igazán érdekes... Ha nem túl izgalmas, akkor pusztán alternatív, de ha igen, akkor érdemes volt.

D+Sz.: Az egyedi és váratlan fordulatokban gazdag zenéből is óriási kínálat van itt, Digitáliában.

L.A.: Igen, és annyi minden él párhuzamosan egymás mellett, hogy lehetetlenné is vált rámutatni valamire, hogy „tessék, ez a mértékadó”. Régebben voltak ilyenek, például a Weather Report,

ami olyan üstökös volt, ami vitte magával a zenei gondolkodást. Ebben a mai helyzetben és kínálatban szerintem arra érdemes koncentrálni, hogy mi az, ami életkedvet csinál. *(nevet)* Meg persze arra, hogy kiknél lehet magas kérdéseket és válaszokat hallani, kiknél működik ez az élményt nyújtó interakció. És ezeket aztán a legkülönbözőbb helyeken és produkciókban is meg lehet találni.

D+Sz.: *A Weather Report egymaga stadionokat töltött meg, a mai közönségen viszont sok kicsi produkció osztozik. A közönség figyelméért való tülekedés könnyen vezethet művészi beforduláshoz, elfásuláshoz vagy akár kínos kompromisszumokhoz.*

L.A.: Ez döntések kérdése. Megint az interakció a lényeges: amikor Miles Davis kiválasztotta, hogy a következő lemezére kiket hív meg játszani, akkor nyolcvan-kilencven százalékban el is dönt, hogy abból milyen zene lesz. Ez ma is fontos. Kell, hogy legyenek egyéniségek, húzóemberek egy zenekarban, akikre lehet építeni abban is, hogy megragadják a közönség figyelmét. Az ilyesmben az énekesek verhetetlenek. *(nevet)* Velük könnyebben azonosulnak, mint a hangszeres zenészekkel. És az is döntések kérdése, hogy valaki a rendelkezésére álló művészi szabadságból mennyit használ vagy áldoz fel a figyelem érdekében.

De végső soron én azt gondolom, hogy a lényeg az, hogy egy zene a hallgatójával mit csinál. Szokás mondani, hogy csak kétféle zene van: jó és rossz – de nem szokták folytatni a gondolatot, hogy mi a jó és mi a rossz zene? *(nevet)* Nekem személyesen az a jó zene, amit még egyszer akarok hallani. De a zenehallgatás annyira szubjektív, hogy annyiféle hatása van, ahányan hallgatják.

D+Sz.: *Amihez az egyik varázspálcánk az improvizáció. Te hogyan éled meg?*

L.A.: Az improvizáció akkor kezd érdekes lenni, amikor olyan közegben születik meg, hogy tényleg belülről jöhet. Amikor már valaki játszik olyan szinten, hogy nem másoktól levett frázisokat ismételi meg, hanem meg tudja fogalmazni a gondolatait. És ha ehhez jó partnerek vannak, abból lehet egy jó társas zenélés. De ez az improvizáció nem olyan misztikus dolog, hiszen az élet számtalan területén is szívesen rögtönzünk sokszor. Ez ugyanennek a megjelenése a zenében, mikor nemcsak a kötöttségekhez, előre elhatározottakhoz ragaszkodik az ember, hanem lehetőséget ad olyan pillanatoknak, amik, ha nem reagálna rájuk, csak elfüstölnének.

D+Sz.: *A másik varázspálcá a zeneszerzés, a kompozíció. Min múlik, hogy újra meg akarj hallgatni egy zenét?*

L.A.: Egy zeneszerző a műveibe egyes pontokra belekódol bizonyos dolgokat. Ha ezek jól működnek, akkor jönnek az élmények, akkor tud lenni például katarzis. Én ezekben nagyon hiszek, és úgy tartom, ha valaki ilyen katarzis-kódot talál zeneszerzőként, akkor azt jegyezze fel, és építse be a műveibe. *(nevet)* Valószínű, hogy hallgatóként az ilyen kódokra hasonlóan reagálunk, az ember valahogy megfejti ezeket.

D+Sz.: *Igyekszel tehát katarzist kódolni?*

L.A.: Bizonyos szempontból igen. Volt a kódok működésével kapcsolatban egy nagyon furcsa élményem. Megkeresett egyszer Ilaya Raaja – akiről kiderült, hogy India egyik legjelentősebb zeneszerzője. Tényleg mint egy mesében, valahogy eljutott hozzá a *Once Upon A Time* lemezem, ami akkora hatást gyakorolt rá, hogy meghívott, megismerkedtünk, és három év alatt ötször dolgoztunk együtt, többek között egy egymillió példányban megjelent lemezen is. Még a házába is meghívott, fel volt téve a CD-ját-szóra a lemez, onnan is a Brother I. című darab, ami különösen a kedvence volt. ▶

LÁSZLÓ ATTILA

A BME építészmérnöki karának, majd a Bartók Béla Konzervatórium Jazztanszakának elvégzése után élvonalbeli hazai jazzegyüttesekkel vált ismertté. 1975-ben alapította meg a első saját jazz zenekarát, a Kaszákó együttest. 1987 óta tanít a jazztanszéken, jelenleg is a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense. Jazz-pályafutása során számos nemzetközi híró szerzővel és előadóval játszott együtt. Zeneszerzőként, hangszerelőként és zenészként több évtizede folyamatosan alkot. 2013-ban elkészítette a "László Attila abszolút szolmizációs rendszere" című módszertani kiadványt, mely segítséget nyújt többek között a kottaolvasás gyors tanulásához.

THINGS

MOTHER NATURE (1990)

LÁSZLÓ ATTILA BAND

THE ONLY ONE (1995)

SMART KID (1999)

ONCE UPON A TIME (2002)

LÁSZLÓ ATTILA ÉS BARÁTAI

ON THE BROADWAY (2004)

JUST TRUST (2006)

BABEL (2009)

FERENC NEMETH – ATTILA LÁSZLÓ

BRIDGES OF SOULS (2014)

ATTILA LÁSZLÓ & BUDAPEST JAZZ ORCHESTRA

MAGIC CITY (2016)

► Ami érdekes, hogy azzal a számmal kapcsolatban nekem is az volt a benyomásom, amikor felvettük, hogy sikerült belekódolni valamit, hogy jól sikerült. És furcsa volt szembesülni vele, hogy a kód működött, még hozzá pont nála.

D+Sz.: Találni kell a katarzis-kódot, vagy ki is lehet találni?

L.A.: Én az alapján bukkanok rá ezekre, hogy bennem milyen érzéseket okoznak, aztán felhasználom őket. Mindvégig bízni kell abban, hogy ugyanez a kód majd valahol, valakinél ismét működni fog. De ebben rengeteg más tényező is szerepet játszik, például a hangzás, vagy akár „csak” maga az akusztika. Volt építészként egyszer egy jeles szaklap felkért, hogy írjak az akkor frissen átadott, fantasztikus akusztikájú Kodály-központról. Újabb jó alkalom volt felidézni, hogy mennyire érdemes költeni a jó akusztikára, a magas színvonalú koncert-termekre. A klasszikus művekbe sok-sok katarzis van belekódolva, amik csak akkor tudnak teljes valójukban megszólalni és működni, ha megfelelőek az akusztikai körülmények.

D+Sz.: Ha már a hangzásnál tartunk: a gitárosok egyik kedvenc mániája a sound.

L.A.: Igen, gitárban és erősítőben szokás nagyon keresgélni... *(nevet)* Nekem több hangszerem és erősítőm is van, és mindig azt választom ki, ami egy adott zenekarhoz vagy feladathoz illik. Van egy csodálatos L5-ös Gibsonom, ami egy fantasztikus mes-terhangszer, nagy szerencse, hogy hozzájutottam. Csak be kell dugni, és máris jól szól. A Telecaster, az a csibész, viszont elég átütő tud lenni a szólófunkciókhoz. *(nevet)* Nem sorolnám fel az összes gitáromat, de tény, hogy a sound nagyon fontos. George Benson egyenesen azt mondta egy régebbi interjújában, hogy igazából csak két dolog fontos: a sound, meg a feeling.

D+Sz.: Ennyire egyszerű lenne?

L.A.: Sok igazság van benne, mert tényleg a hang az első, ami megfogja a hallgatót.

D+Sz.: És a pedálok? Több évtizednyi fejlesztés ezernyi eredménye elérhető, a gitár gyakorlatilag bárhogy megszólalhat.

L.A.: Ez eleve kiesett nálam, mert én nem szeretek annyit pakolászni. *(nevet)* De tényleg inkább a frazírozásban rejlt lehetőségek izgatnak, nem merültem el annyira a pedálok világában. Van persze öt-hat effektem, amit használni szoktam, gondosan beállított soundokkal. Amúgy inkább megválasztom a zenész partnereimet, akikkel együtt muzsikálunk.

D+Sz.: És hogy állsz a digitalizálódással?

L.A.: Nincs vele bajom, ha a stúdióban megkönnyíti a munkát. Zenei editálásban is óriási lehetőségek nyílnak meg általa. A digitális eszközök haszna is azon múlik, hogy mire használják azokat, és főleg hogyan. Ez pedig döntés kérdése. Valaki vagy gyakorol, hogy megtanuljon mondjuk szaxofonozni, mert érdeklő és szereti – vagy pedig előregyártott elemekből épít fel valamit a számítógép előtt. Mindkettő járható út. Egész filmzenéket raknak össze számítógépen nagyzenekarostul és mindenestül. Ami engem illet, én inkább azt keresem, amikor emberekkel, muzsikustársakkal zenélhetek. Ilyenkor is felbukkanhatnak a kódok, ezért abszolút a közösségi zenélés híve vagyok, hiszen erről a területről kaptam és kapom a jó élményeket. Kívánom minden digitális zenésznek, hogy éljenek át hasonlókat ők is. ■

Igazából csak két dolog fontos: a sound, meg a feeling

